

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. XVI. Non licet eidem Sacerdoti plures Missas eodem die celebrare,
præterquam in natali Domini, & Sufficit, & casu necessitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

initium noctis sequentis, quando dies finita erat; per consequens tunc poterant celebrari Missæ etiam privatæ: ut manifestè constat ex Microlog. cap. 53. de Sabbato Sancto, ubi sic dicitur: *Post Baptismum Presbyteri demum possunt Missam, si necesse fuerit, privatim celebrare, quia iam renati sunt, de quibus in Missa specialiter agere debemus, nec postea à Lætionibus, quas iam audivimus, sed à Litanis incipere debemus.*

Probatur ex
praxi quo-
rundam
tunc sacrifi-
cantium,

Cùm ergo procedente tempore noctis initium anticipatum fuerit pro Missa solemnî, quidni etiam pro Missis privatis? Verumtamen quia antiquitùs propter impedimenta, & molestiam jejunii, pauci privatim celebrabant, ideo & nunc consuetudo habet, ut pauci celebrent, tamen etiam non desint, qui de factò id faciunt (sciente, & non contradicente Pontifice) ne consuetudo videatur obligare.

Accedit, quòd hodie universim cesset ratio prohibitionis, scilicet, requies Christi in Sepulchro, & luctus super Dominicam Passionem, protrahendus usque ad sequentem noctem, quoniam incipit Ecclesia à matutino tempore, cantato *Gloria*, & *Alleluia*, lætari.

249.
Objectio,

Sed contrà: ergo saltem erit illicitum celebrare privatim ante Missam solemnem. Etenim usque ad illud tempus campanæ non pulsantur, & Ecclesia utitur colore violaceo, qui congruit tristitiæ: igitur pro illo tempore adhuc obligat prohibitio antiqua.

Responsio,

Respondeo, usus piorum hominum est in contrarium, qui privatim, ut notat Lugo supra n. 23. absque scrupulo celebrant summo mane, immo & Episcopi aliquando Ordines conferentes, ut postea debito tempore Officiis in Ecclesia interesse possint, celebrant in Sacello, & conferunt Ordines statim post auroram, vel solis ortum, quæ Missa, licet non cantetur, nec dicatur in Ecclesia, habet tamen aliquid de solemnitate, cùm in ea dicantur prius omnes Prophetiæ, & Litanie, juxta ritum Pontificalis. Hæc ille.

250.
An possit
ex causa
dici Missa
privata ante
Nonam?

Ex quibus sic infer: Unde existimo postquam jam anticipata est Missa, quæ prius nocte dicebatur, ad horam solitam aliorum dierum jejunii, in quibus Missa cantatur post dictam Nonam, eandem esse rationem de illa Missa ac de aliis: nam in Missali solùm dicitur, quòd post Nonam cantetur Missa. Sicut ergo aliis diebus potest ex causa anticipari Nona & Missa, possit etiam ex causa id fieri illà die: ac per consequens sicut aliis diebus Missa privata potest dici ante Nonam, poterit ex causa dici illà die, ut alii, qui non possunt expectare, audiant Sacrum: si autem fiat absque causa, non credo fore culpam gravem. Hactenus Eminentissimus.

An foret
peccatum
saltem ve-

Est numquid erit culpa levis? Certè si ab aliis diebus ad hanc diem licet argumentari,

nulla erit culpa, cùm passim Missæ privatæ aliis diebus sine ullo scrupulo venialis peccati dicantur ante Nonam. Optimum est se qui consuetudinem Ecclesiæ, ad quam fortè deveneris, si cuiquam non vis esse scandalò, nec quemquam tibi.

Unde Suarius disp. 80. sect. 2. in fine: Est, inquit, hæc opinio satis probabilis, & practicè secuta, non tamen considerem usum illius, nisi in aliquo casu cum causa, vel occasione rationabili, & scandalum omne diligenter vitando.

Et si ulterius inquiratur, an in Missis privatis illius diei dici debeat Introitus, aut certe incipi à Litanis? Existimo incipiendum esse à *Kyrie*, cùm nullus Introitus ab Ecclesia præscribatur; Litanie autem non pertineant ad Missam, uti nec Prophetiæ, aut Benedictio Cerei Paschalis, sed solùm ad Officium cantandum solemniter cum Choro. Unde sic servat consuetudo, quæ est optima legum interpretis.

Porro cur Ecclesia non præscripserit hic Introitus, quemadmodum in Vigilia Pentecostes; ratio est, prima: quia ab initio in Ecclesia moris fuit, celebrare privatim in Vigilia Pentecostes, secus in Sabbato Sancto, sed ulu solùm, ut dictum est, Pontifice sciente, & non contradicente illa licentia introducta fuit.

Secunda & melior, quia illud pertinet ad peculiarem solemnitatem illius Festi, ut Ecclesia, quæ his diebus in tristitia sedit, plangens Dominicam Passionem, hæc die incipiens gaudium Dominicæ Resurrectionis, præmissis *Kyrie*, dicat Canticum *Gloria in excelsis*; quæ liquet non habere locum in Vigilia Pentecostes.

Igitur cùm hæc prohibitio solùm sit humana, & aliunde à multis, scribatur, imprimatur, doceatur & practicetur contrarium in Ecclesia Dei, Prælati minimè reprobantibus, sufficiens indicium est, quòd vel sit abrogata, vel sic intelligi possit probabiliter & tutò, quidquid aliqui Doctores contradixerint. Vide Diam part. 2. tract. de Celeb. Miss. resol. 21.

Venio ad aliam legem positivam, quæ prohibet sæpius eadem die celebrare, & dico:

CONCLUSIO XVI.

Non licet eidem Sacerdoti plures Missas eodem die celebrare, præterquam in Natali Domini, & casu necessitatis.

Ita statuitur cap. Consultasti 3. de Celeb. Miss. Respondemus (scribit Innocentius III. VI. goren. Episcopo) quòd excepto die Nativitatis Domini.

Secl. 5. De solemn. Missa Sacrificii cerem. Concl. 16. 515

Dominica, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solemnitate celebrare.

secularium unâ die præsumunt plures Missas celebrare. De iis verò, qui ex sola devotione plures celebrarent, nihil dicitur.

& cap. 7e referent eod.

Et cap. Te referente 12. eodem titulo ibi: Cùm cuilibet Sacerdoti, quacumque dignitate præfulgeat, unam in die celebrare Missam sufficit (excipe diem Nativitatis Dominicæ & casum necessitatis, ut supra) nam & valde est felix, qui celebrat dignè unam: Fraternalitatis tue mandamus quatenus die Cene Domini in Ecclesia Sypontina dumtaxat, in qua teneris Christum conficere, Missarum studeas solemnitate celebrare. Ita Honorius III. Archiepiscopo Sypontino, qui, ut notat Glossa, die Cene Domini de antiqua consuetudine conficere tenetur Christum in Ecclesia Sypontina: sed idem Archiepiscopus eodem die manè de consuetudine accedit ad Garganicam Ecclesiam ut recipiat ibi peregrinos illius loci, & ibi à Clero & populo illius loci celebrare compellitur, unde super hoc imploravit consilium Papæ.

Pro quo advertit hic Auctor tempore Walafridi Strabonis, qui Alexandrum II. (cujus Pontificatus incidit in annum Christi 1062.) præcessit, unicuique licitum fuisse iterum atque iterum in eadem die celebrare, ut ipse latè prosequitur lib. de rebus Ecclesiasticis cap. 21. ubi adducit testimonium Leonis Papæ, quem septem, vel novem etiam Missas in una die celebrasse, ex relatione virorum in suam usque ætatem memoria proditum esse ipse testatur. Idem refert de Bonifacio Archiepiscopo & Martyre, & ita ipse liberum relinquit pluries in eodem die celebrare.

256. Ratio diff. cultatis.

254. etque generaliter intelligenda de omnibus Sacerdotibus.

Nota autem ly, Quacumque dignitate præfulgeat, per quæ verba satis significat constitutionem esse universalem. Nota etiam ly Mandamus, quod significat præceptum.

Utrumque sit de isto tempore, hodie nemini dubium est sub mortali peccato illicitum esse, etiam devotionis solius causâ, pluries celebrare in eadem die (exceptâ die Nativitatis Dominicæ, & casu necessitatis) non vi alicujus juris naturalis, vel divini, ubi enim illud extat? sed jure positivo Ecclesiastico scripto, aut certè consuetudine legitime introducto; nec sine justa ratione: Quia, ut ait Alexander II. Christus semel passus est, & totum mundum redemit. Neque modica res est unam Missam facere, & valde felix est, qui unam dignè celebrare potest.

Hodie non licet etiam solius devotionis causâ sæpius celebrare.

255. Colligitur etiam à plerisque ex Epistola Alexandri II.

Et licet in priori textu solum dicatur: Sufficit, quod per se non satis denotat obligationem legis; equidem impræsentiarum ex circumstantiis colligitur mens Pontificis volentis legem inflituere; nam quæsitum ab eo fuerat (ut patet ex integra Decretali) hoc modo: Consultavisti nos, utrum Presbyter duas Missas in eadem die valeat celebrare, super quo tibi duximus respondendum, quòd, excepto die &c. Utrum, inquit, valeat (id est, liceat) celebrare; cùm ergo respondet Pontifex: Sufficit &c. hoc verbum significat præceptum, prohibens plùs, quàm semel celebrare.

Et verò planè inconveniens erat, ut sine debita præparatione, non devotionis causâ, sed turpis potius lucri, singulis diebus toties, quoties Sacerdotibus luberet, tam sanctum ac tremendum Sacrificium offerretur.

Cæterùm propter specialem solemnitatem, triplicis utique Evangelii, quod legitur in divino Officio diei Nativitatis Dominicæ, Ecclesia indulgit omnibus Sacerdotibus (neutiquam præceptum) triplex Sacrificium Missæ illo uno & eodem die, ut patet ex cap. Consultavisti supra memorato, & confirmatur ex Missali Romano, & communi praxi.

257. Triplex Sacrificium in Natali Domini est permissum, non præceptum.

Dixi, Triplex Sacrificium; quia si Sacerdos semel communicasset extra Missam, non posset deinde celebrare alias duas Missas, vel è contra si primam & secundam Missam celebrasset, non posset loco tertiæ extra Missam communicare. Ratio; quia privilegium non est de ter communicando, sed dumtaxat de ter celebrando, idque præmissio jejunio.

Quam collectionem ne rejicit Vasquez.

Mihi, inquit Vasquez disp. 232. n. 42. difficilè videtur ex hac Epistola universale colligere præceptum, tum quia in eadem Epistola præmittitur, ut eodem die duæ Missæ dicantur, altera pro defunctis, altera si necesse fuerit de ipso die. Illud autem; si necesse fuerit, ita intelligerem, si necessitas incumbat Missam de Festo solemnè celebrandi. Tum etiam, quia in prædicta Epistola solum damnantur, qui pro pecuniis, aut adulationibus

Unde præscribunt Rubricæ Tit. de Defunctis cap. 9. n. 4. Si plures Missas in una die celebrat, ut in Nativitate Domini, in unaquaque Missa abstat digitos in aliquo vase mundo, & in ultima tantum percipiat purificationem. Si ergo perceiveris in prima Missa, à reliquis abstinebis. Quod etiam observandum est in casu necessitatis: nisi tanta sit necessitas, ut etiam excuset à præcepto jejunii, de qua egimus Disputatione

Prærequiritur jejuniu. Rub. Miss.

precedenti *sect. 11.* à Conclusionem 7. usque ad finem.

258. An in necessitate liceat non tantum bis, sed etiam tertio & quarto celebrare.

Porrò quòd aliqua necessitas sufficiat, ut licitè celebretur eodem die, non tantum bis, sed etiam tertio, quarto, quinto &c. ostenditur manifestè ex capite *Consultasti* supra, quod simpliciter excipit casum necessitatis ab hac lege. Si ergo necessitas dat facultatem ad secundam celebrationem, cur similis necessitas non dabit ad tertiam, & sic deinceps? Ita communiter Doctores.

Fagundes. Contrarium docet *Fagundes* lib. 3. de primo Ecclesiæ præcepto cap. 16. n. 5. ubi sic habet: Sacerdos bis, requirente necessitate, celebrare in die poterit, non pluries, quia jus in cap. *Consultasti* de Celeb. Miss. solùm bis in die concedit in necessitate celebrare jejunis. Hæc ille; sed perperam, ut patet ex verbis textus superius recitatis, & ideo non est audiendus.

259. Casus aliquis necessitatis proponitur.

Ut autem quisque sciat, quæ sit necessitas sufficiens: propono hunc casum jam pridem propositum ab aliquo nostri Ordinis Missionario Amstelrodamensi hæc verbis: Habetur in privilegio Apostolico, quòd concedatur ut possimus binare, modò necessitas adsit. Præsuppono si privilegium est, non requiri omnimodam necessitatem. Sed rogo an sit causa sufficiens hæc: est modò & fuit hæcenus hic talis libertas, ut tot locis celebretur, tam diebus Ferialibus, quàm Dominicis, ut plerique qui volunt, si velint ire huc vel illuc, possint sæpè in septimana Sacrum audire. An ergo possim in loco meo, ut soleo, quotidie pro adventantibus celebrare, & postea tamen ire ad aliquam domum alicujus benefactoris mei, & ibidem celebrare, ubi etiam aliqui conveniunt, vel pro devotione ipsius, quia perit, & ipsi rem gratam facio. Ecce casus. Sequitur resolutio Reverendi Patris Michaëlis D'auvechies Ordinis nostri Lectoris Jubilati, doctissimi, celeberrimi, ac in rebus agendis expertissimi.

260. Respondetur primò.

Secundò.

Tertio.

Respondetur I. me tale privilegium (extra jus commune) neque in se vidisse, neque ab alio citatum. Quod si tamen reverà extet; Respondetur II. malè inferri, seu supponi non requiri omnimodam necessitatem: nam plura sunt privilegia (ut vocantur) nobis à Pontificibus concessa, non tam ut per ea nos à lege communi eximerent, quàm ut scrupulos Fratrum sedarent.

Respondetur III. me non satis capere, an intendat casus dicere iis in locis, de quibus agit tantam esse commoditatem audiendi Missam, ut quilibet eam audire possit tam Dominicis quàm Ferialibus (etiamsi nemo binet) dummodo huc vel illuc ire velit, aut saltem plerique eorum: an verò intendat dicere, quòd nisi binetur, plerique quidem non poterunt diebus Dominicis Missam audire, sed quòd

tamen tanta sit ibi libertas, ut in septimana alio die possint Missam audire, & sic intentioni Ecclesiæ & præcepto ejus aliquantulum satisfacere. Si primum intendat,

Respondetur IV. neminem ordinariè binare posse, saltem in die Feriali, quum non sit necessitas, imò nec honestas, vel utilitas saltem notabilis. Pro ulteriori autem resolutione formanda,

Supponendum est primò, præceptum de pluribus Missis uno die non legendis, non esse divinum præceptum, ut usus timoratorum, & Ecclesiæ auctoritas probat, sed humanum Ecclesiasticum diversis Canonibus expressum, præsertim antiquiore de Consecratione dist. 1. cap. *Sufficit*, ubi habentur hæc verba: *Sufficit sacerdoti* &c. vide supra.

Suppono secundò, ex privilegiis, præsertim præcepta, ac ipsi in antino, Provinciales Ordinum Mendicantium potestatem habere in sibi subditos (neque in utroque foro) quasi Episcopalem, id est, in omnibus, quæ sunt meræ jurisdictionis (non verò Ordinis Episcopalis) intrà quæ comprehenditur potestas binandi, si est penes Episcopos, aut saltem declarandi, an sit causa legitima id faciendi.

Suppono tertio; Theologum non latere, quòd quantum ad casus, in quibus binare liceat, tot sint Auctorum sententiæ, quot capita: ac inter eos (præsertim Recentiores) aliquos valde strictè, aliquos verò laxè admodum loqui: in hoc tamen convenire, quòd quando verè est necessitas, liceat binare, imò ternare, & quaternare, ac omnes ferè doceri, prudentis, ac probi judicio relinquere, quando nam sit censenda necessitas. Inter quos si sim, judicio vestro

Suppono quartò; necessitatem (moralem nimirum, de ea enim res intelligitur) aliam majorem, aliam minorem esse; quam postremam puto coincidere cum honestate vel utilitate saltem notabili.

Suppono quintò; quæstionem intelligi posse, vel de per se ac seclusà malitià, quæ ab extrinseco advenire possit, v. g. ratione scandalis, vel certè omnibus consideratis. His præmissis.

Respondetur V. in terris, Hæreticorum dominio subiectis, licet de per se Sacerdoti binare (adeoque & Patribus nostris, saltem de Ministrorum Provincialium licentia) ac etiam ternare, quando alioquin diebus Dominicis, vel Festis plerique non essent audituri Missam, etiam huc & illuc querendo.

Veritas parenthesis patet ex supposito secundo; certum enim est hanc licentiam esse merè jurisdictionis, cum dari possit etiam ab Episcopo non consecrato, qui potest etiam binas Parochias unico tradere Sacerdoti.

Dixi autem in Conclusionem, de per se; quia si nullus prorsus in terris istis binat in casu Conclusionis, facile orietur scandalum inter seculares, praesertim Sacerdotes, asserentes à Religiosis id praestitari adulationis, vel pecuniae causa. Scio tamen à quibusdam in Frisia fuisse practicum.

Porro Conclusio constabit à fortiori ex iis, quae dicentur in sequentibus. Probatur verò; quia omnes admittunt unicuique Parochum duarum Parochiarum binare posse, ne plerique Missa careant: quod utique ex charitate facere potest (sicut & nos) sed quia officium gerit Parochi, etiam ex iustitia tenetur.

Respondeo VI. in casu, Conclusionem 5. posito, licet binare, etiam si solum pauci huc, illucque quaerentes non possent audire Missam. Haec Conclusio, etiam si à plerisque Auctoribus negetur in genere loquentibus, & fortè negari debeat in terris Catholicorum; omnino tamen asserenda est pro terris, Haereticorum dominio subiectis.

Ratio est; quia fatentur omnes binari posse, quando moralis est necessitas, aliàs non, ut colligitur praesertim ex cap. *Consuluisi* de Celeb. Miss. tamen Glossa ibidem id etiam extendit ad causam honestatis vel utilitatis, sicut etiam Sa verbo *Missae*; quae Glossa, quamvis à plerisque rejiciatur, eò quòd textus requirit necessitatem, immeritò tamen (meo iudicio) quia honestas, vel utilitas (saltem notabilis) est moralis necessitas, licet minor, ut dixi supposito quarto.

Quidquid de hoc sit, omnes fatentur necessitatem, de qua agunt Canones, aestimari debere prudentis probique viri iudicio: Princeps autem Canonistarum Navarrus, & doctissimus Sylvester verbo *Missae* primo, post Antoninum & Paludanum, eo usque rem hanc extendunt, ut asserant licere Missam iterare, etiam in die Feriali, propter adventum alicujus illustris personae, v. g. Episcopi, qui Missam die illo non audierit. Certè ipsi assererent id potius licere (saltem diebus Dominicis & Festis) ut fervidi Catholici sub Haereticorum jugo gementes consolationem accipiant, & tepidi non desuant defectu exercitiorum Catholicorum; praesertim cum in supradictis locis soleant Missae subungi Conciuncula pro consolatione fervidorum, & fomento tepidorum. Ingenue fateor si versarer iis in locis, & sine periculo scandali possem, non vererer etiam in Feriali die bis celebrare, quando multi essent conventuri.

Miror aliquos Auctores in hoc praecipio tam rigorosos, cum non sit nisi humanum. Immo si Canones bene attendantur, non praecipunt expressè; sed solum dicunt, quòd sufficiat unam Missam uno die celebrare: & manifestè non intendunt, nisi avertere abusus avaritiae, adulationis, vel alios, qui ex reite-

ratione Missarum oboriri possent. Et quamvis consuetudo optima legum interpres, satis sit stricta; ea tamen potissimum orta videtur ex reverentia erga tremendum illud Sacrificium, non verò ex inhibitione Ecclesiae, nisi per ignorantiam apprehensa: consuetudo autem inducitur per apprehensionem obligationis reverè non subsistentis, non inducit legem, ut tenet Suarez cum pluribus aliis Auctoribus.

Verum demus cum communi sententia necessitatem requiri; immo etiam causam honestatis, vel utilitatis non sufficere: Epykia in terris Haereticorum locum habere videtur, in quibus Conciones & frequens Sacrificiorum & Sacramentorum usus utilia, nedum necessaria sunt pro conservatione Catholicae Fidei. Haec tamen D'aubechies; addens pro clausula finali: Puto me hac in materia adhuc laxius loqui posse salva veritate; sed malo viam tutiorem eligere, saltem quando necessitas non urget.

Sanè ignoro ego, quomodo laxius loqui posset, nisi dicendo absolute, illud praecipuum in istis partibus non obligare, dummodo iteratio non fiat pro pecuniis aut adulationibus secularium, quod tamen non facile crediderim propter consuetudinem in contrarium: & si illa est inducitur per ignorantiam, vellem unam videre, quae sit inducitur per scientiam.

Accedat dispositio juris communis cap. *Consuluisi*, in quo verbum, *Sufficit*, ut supra ostendimus, manifestè significat praecipuum, & nulla fit mentio alicujus abusus, avaritiae, adulationis, aut similis, quamvis valde verosimile sit propter periculum hujusmodi abusus illam Constitutionem emanasse.

Et quamvis lex, quae fundatur in praesumptione facti, non obliget eo particulari casu quo veritas non subest: secus tamen, ut docetur in materia de Legibus, lex quae fundatur in praesumptione moralis periculi (quae praesumptio est generalis quidam timor & opinio periculorum) quod moraliter & ordinariè semper subest; tamen huc & nunc per accidens possit abesse; & sic potius fundatur in certa scientia, quam in praesumptione: talis autem ceteri debet lex prohibens iterationem Missae in eodem die, & ideo cessante illo periculo in casu particulari nequaquam cessat ipsa lex; maxime cum partialis ratio semper subsistat, scilicet reverentia Sacramenti: etenim si illa sufficiat, ut Ecclesia laicis justè prohibeat multiplicem Communionem in eodem die, quidni etiam ut Sacerdotibus justè prohibeat multiplicem celebrationem?

Casus ergo quibus licet pluries celebrare in eodem die, praeter Natalem Domini, communiter enumerantur: Primus, quando quis praestitit duobus Ecclesiis, & nisi bis in die sacrificaret, Sacro careret alterutra Ecclesia.

265.
An Epykia locum habeat in terris Haereticorum?

266.
Casus quibus est licitum saepius celebrare.

Primus,

Tit 3

Secun-

Secundus,

Secundus, ubi rari sunt admodum Sacerdotes, ut in Anglia, Hibernia, & nonnullis partibus Germaniæ, & in Indiis (adde & Tuneti, & in tota Africa, & in Regionibus quibuscumque Infidelium in simili necessitate Christianorum ibi fortè degentium) quilibet Sacerdos, quamvis non sit Parochus, poterit ibi, requirente necessitate, pluries celebrare in die, etiam nullâ petita licentiâ ab Episcopo, fortè ibi præsentè, vel vicino; quia ubi jus commune facultatem concedit, ab alio expectanda nequaquam est.

Tertius de infirmo aliâ sine Viatico morituro.

Tertius, quando aliâ infirmus decederet sine Viatico; qui aliquibus videtur metaphysicus. Nam si Sacerdos novit mortem imminentem infirmi, poterit, immo debet refervare de sua hostia, quâ infirmum communicet, si aliunde alia hostia non suppetat: si verò non novit, jam sumet ablutionem solitam, & sic non erit jejunus, quod tamen requiritur, ut antè diximus, ut possit iterum celebrare. Solùm igitur casus habebit locum, si fortè Sacerdos sciat infirmi necessitatem in illo temporis momento, accepto calice, ante ablutionem, qui certè erit casus metaphysicus & rarissimus.

Respondeo, quidquid sit de raritate vel frequentia casus, saltem possibilis est, & si contingat, iudico cum communi sententia, quidquid in oppositum sentiat Vasquez disp. 232. nu. 50. necessitatem infirmi, & præceptum Viatici, vincere præceptum de celebrando semel tantùm in die.

267. An sit casus metaphysicus.

Et verò casus non ita erit infrequens, juxta Tamburinum, si probabilis est sententia (quod putamus) licere non jejunum celebrare addendum Viaticum: tunc enim cognitâ moribundi necessitate etiam post ablutionem assumptam (quod facile potest contingere) poterit Sacerdos secundùm hanc opinionem iterum celebrare. Ita præfatus Auctor lib. 1. de Sacrificio Missæ cap. 6. §. 3. n. 3. in fine.

Tamburinus.

An satis fundatè, dubito propter duplex præceptum, unum de non celebrando sæpiùs eadem die, alterum de non celebrando post sumptum cibum & potum. Et quamquam præceptum Viatici seu necessitas infirmi alterutrum seorsim vinceret, equidem, quòd utrumque simul vincat, non satis mihi constat. Si quispiam prævaluerit (ait Sapiens Ecclesiastice cap. 4. v. 12.) contra unum, duo ei restant, Funiculus triplex difficilè rumpitur, & funiculus duplex difficilìus, quàm unicus.

Eccles. 4.

268.

Casus qui à Recentioribus rejiciuntur. Adventus Episcopi.

Reliqui casus, qui sequuntur, quamvis ab aliquibus approbentur, maxime ab Antiquis; passim tamen à Recentioribus non admittuntur. Sunt autem:

Primus, quando factò Sacro supervenit Episcopus, vel Princeps volens, etiam die non Festivo interesse Sacro, nec sit alius, qui celebrare possit.

Secundus; si die Festivo superveniat multitudo peregrinorum, celebrato jam Sacro. Ad quem reducitur ille casus, quando in Dedicatione Ecclesiæ, propter multitudinem populi magna ejus pars, nisi quis iterum celebraret, sine Sacro remaneret.

Tertius; quando celebratâ jam Missâ, superveniret defunctus sepeliendus, in eo loco, ubi defuncti sine Missâ sepeliri non solent.

Quartus; quando eodem die occurrunt duplex Missæ celebrandæ, altera de Festo v. g. altera de Feria privilegiata, & unus tantùm adest Sacerdos.

Quintus; quando Missa esset necessaria ad benedicendas nuptias.

Sextus; quando aliqua alia necessitas iudicio prudentis iteratam ejusdem Sacerdotis Missam exposceret.

Verumenimverò hi casus, sicut antè dixi, communiter à Recentioribus non admittuntur. Et ratio præcipua est; quia, inquit Tamburinus suprâ nu. 2. ille Episcopus, vel multitudo, vel defunctus, vel sponsus, vel duplex Missa currens non adferunt obligationem ad Missam, quando hæc haberi non potest, vel debito modo celebrari non valet. Accedit consuetudo contraria omnium Ecclesiarum.

Equidem quantum ad consuetudinem, cum casus illi rari sint, nescitur quid Sacerdotes essent facturi, si urgerentur. Ratio autem præcipua retorquetur; quia etiam non est obligatio Viatici, quando commodè haberi non potest, neque obligatio audiendi Sacrum in secunda Parochia, quando debito modo non potest ibi celebrari.

Respondeo, haud nuda obligatio Viatici est causa sufficiens; sed insuper maxima semper utilitas istius Sacramenti pro mortis articulo, quâ non est verisimile Ecclesiam, piam matrem, voluisse filios suos privare, etiam in istis circumstantiis.

Et verò cum obligatio audiendi Sacrum Dominicis & Festis diebus sit universalis, quâ veri apparentiâ dicitur, Ecclesiam sic velle præficere unum Parochum duabus Parochiis, ut de per se loquendo subditi unius nequeant obligationi illi satisfacere? Cum ergo ex rationabili causa Ecclesia dispensat, si ita loqui velimus, ut unus Pastor habeat duas Parochias, etiam censetur dispensare ut in utraque Sacrificium Missæ offerat (si commodè non possit habere substitutum) quo omnes subditi ejus possint præceptum Ecclesiæ de audiendo Sacro adimplere. Aliud est, quando per accidens contingit, ut hic & nunc aliqui non audiant Sacrum; hæc enim omisio non videtur aliquibus sufficiens ratio secundò celebrandi eodem die.

Ecce quàm verè dixerit D'aupechies in hæc re quot capita, tot esse sententias. Et quod magis miror, Episcopi aliqui videntur sibi referre

Sect. 5. De solem. Missa Sacrificii cerev. Concl. 17. 519

reservare cognitionem causæ, ut neminem absque sua concessione permittant bis eodem die celebrare.

Sed quo jure? Non invenio. Sanè, ut superius dixi, ubi jus commune facultatem concedit, ab alio expectanda nequaquam est. Porro cap. *Consulisti* expressis verbis excipitur casus necessitatis; quod autem ille pendeat à judicio Episcopi, & non cujuscumque hominis prudentis, facilius dicitur, quàm probetur. Si ergo quidpiam Episcopo præ cæteris competit in hoc negotio, id erit, dispensare in lege Pontificis, ubi & quando justa ratio id exigit, adeoque suâ auctoritate supplere insufficientiam necessitatis per se excusantis. Interim attendenda est consuetudo loci, in quo moramur, saltem ad evitandum scandalum. Neque hinc tantùm, sed etiam in hora diei, quâ liceat, vel non liceat Missam inchoare. Et si quæris quæ sit ista hora? Respondeo:

CONCLUSIO XVII.

Sufficit Missam finiri in aurora, & ante meridiem esse inceptam.

Intelligitur Conclusio absque privilegio, de quo infra. Probat ex communi usu Ecclesiæ, conformi Rubricis Missalis Romani cap. 15. in principio: *Missæ privata* (de illa loquimur) *saltem post Matutinum & Laudes quæcumque horâ ab aurora usque ad meridiem dici potest.* Ideo Decretum Telephori Papæ, relatum can. *Noctæ sanctæ* 48. de Consec. dist. 1. ubi dicitur: *Reliquis vero temporibus (præter noctem sanctam Nativitatis) Missarum celebrationes, ante horam diei tertiam minime sunt celebranda; satis est revocatum, saltem consuetudine, tam quoad solemnes, quàm quoad privatas Missas.*

Quæris à me quid per auroram intelligant, communiter Doctores? Respondeo non ortum solis, sed primam ejus irradiationem in nostro hemisphærio, quæ ad summum, juxta Lugonem disp. 20. n. 31. præcedit ortum solis per duas horas & quadrantem, scilicet in mense Junio, ad minus per sesquihoram, excepto Martio, in quo solum præcedit per horam & quadrantem. Meridiem autem accipiunt pro hora duodecima.

Porro hi termini non mathematicè, sed moraliter perpendendi sunt, ut scilicet per auroram intelligatur tertia, vel dimidia pars horæ ante primam lucem, ita ut ille terminus excuset non solum à culpa mortali, sed etiam à culpa veniali: non enim excusat propter parvitatem materiæ, sed quia quod intrâ termi-

num illum sit, reverà sit intrâ debitum terminum & tempus obligationis. Ita Lugo disp. 20. n. 37. quod videtur probabile.

Notat autem ibidem, hunc ipsum terminum moralem, non eodem modo assignari in aurora, ac in meridie, sed in hoc cum majori latitudine. Unde (inquit n. 38.) aliqui dicunt posse tertiâ parte horæ post meridiem inchoari Missam; alii extendunt ad semihoram; alii ad tres quadrantem; alii ad horam non integram. Auctores videri possunt apud Dianam Tractat. de *Diana*. Celeb. Miss. resol. 34. Hæc ille.

Vidi Auctores, & ad clariorem intelligentiam excipio singulorum verba. Prima itaque sententia est Azorij p. 1. lib. 10. c. 25. q. 6. ubi sic ait: Meo judicio tertia pars horæ habetur ut notabilis pars, & ideo si quis scilicet, & sine justa & debita causa tertiâ parte horæ ante auroram, vel post meridiem Missæ Sacrificium faceret, lethali peccaret.

Secunda sententia est Layman lib. 5. tract. 5. cap. 4. n. 4. ibi: Si Sacerdos Festo die, ratione itineris impeditus fuerit, licebit Missæ initium facere unâ Horâ post meridiem; sicut docet Henriquez cap. 24. nu. 6. Miranda in Manu. Præl. to. 1. qu. 40. art. 11. Suarez disp. 80. sect. 4. & post ipsum Rodrig. to. 1. qq. Regul. q. 43. art. 2. aiuntque id consuetudine observari. Quinimmo ex quacumque justa occasione poterit Missa paulò post meridiem, puta uno vel altero quadrante inchoari.

Tertia sententia est Martini Bonacinæ de Sacram. disp. 4. qu. ultimâ p. 9. nu. 7. ibi: Quamobrem mihi mediâ viâ incedenti, ad peccatum mortale videtur requiri spatium trium quadrantum, vel etiam horæ: sicut enim spatium horæ sufficit ad contrahendum mortale peccatum, quoties opera servilia in die Festo exercentur; ita si quis per horam post meridiem non perficiat Missam, non videtur à mortali excusandus, præcisâ justâ causâ. Ob justam verò causam Missæ celebratio potest ad longius tempus protendi.

Quarta opinio est Sylvii in 3. parte qu. 83. art. 2. ubi sic habet: Qui ex causa itinerantium, aut simili paulò post meridiem celebraret, non graviter esset arguendus, immo ne arguendus quidem si horæ spatium non excederet, ac omnis offensio abesset.

Ecce rursum quot capita tot sententiæ. Quare? Quia moralitas illa pendet à prudenti judicio. Si non vis errare, placeat tibi nostra Conclusio, nisi consuetudo latius illos terminos interpretetur, sicuti teste Lugone supra nu. 41. videtur interpretari terminum meridianum; idque quia olim terminus ille non erat, immo Missa dicebatur post meridiem; & aliquando post Nonam: postea verò, quia hora fortasse prandii cæpit anteponi, & minus patienter sustinebatur jejunium, cæpit etiam

Concessio facultatis bis celebrandi non apparet reservata Episcopis.

272. Probat ex communi usu Ecclesiæ.

Rubr. Missæ. Cap. 48. de Consecrat. dist. 1.

273. Quæ per auroram & meridiem intelligatur. Lugo.

Hi termini sunt moraliter perpendendi.

274. Diverse sententiæ de termino meridiei.

Prima Auct. iii.

Secunda Layman.

Tertia Bonacinæ.

Quarta Sylvii.

275. Quinta Auctoris.